

Þriðjudaginn 21. febrúar 1989.

Nr. 317/1987. **Björn Pálsson**

(Haraldur Blöndal hrl.)

gegn

Adolf J. Berndsen

(Kjartan Reynir Ólafsson hrl.)

Hlutfélög. Samningar.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma Hrafn Bragason hæstaréttardómari, Arnljótur Björnsson, settur hæstaréttardómari, og Sigurður Reynir Pétursson hæstaréttarlögmaður.

Aðaláfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 11. nóvember 1987 að fengnu áfrýjunarleyfi samkvæmt 2. mgr. 20. gr. laga nr. 75/1973 hinn 2. nóvember 1987. Hann gerir þær dómkröfur að viðurkennt verði með dómi að aðaláfrýjandi sé réttur eigandi að handhafahlutabréfum nr. 101-125 og 164-167 í Hólanesi hf., hverju að nafnverði 1.000,00 krónur eða að núgildandi nafnverði 313.200,00 krónur af heildarhlutafé félagsins.

Við málflutning í Hæstarétti féll aðaláfrýjandi frá kröfum um hlutafé í Útgerðarfélagi Höfðakaupstaðar hf.

Gagnáfrýjandi áfrýjaði málinu með stefnu 2. mars 1988 að fengnu áfrýjunarleyfi útgefna sama dag. Dómkröfur hans eru þær að hann verði sýknaður af kröfum aðaláfrýjanda og honum verði dæmdur málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti.

Fyrir Hæstarétt voru lögð nokkur gögn frá hlutafélagaskrá varðandi útgáfu jöfnunarhlutabréfa í Hólanesi hf. o.fl., svo og bréf dagsett 9. febrúar 1989 frá Hólanesi hf. um sama efni og bréf frá Skagstrendingi hf. dagsett 3. febrúar 1989 um hlutabréf í Útgerðarfélagi Höfðakaupstaðar hf.

Málsaðilar eru sammála um að raunveruleg hlutafjáreign samkvæmt umdeildum hlutabréfum sé sú sama og segir í áðurgreindri kröfugerð aðaláfrýjanda.

Svo sem greinir í héraðsdomi ber málsaðilum ekki saman um hverjar voru ástæður þess, að aðaláfrýjandi afhenti gagnáfrýjanda umdeild hlutabréf sumarið 1977. Heldur gagnáfrýjandi því fram að hann hafi keypt hlutabréf aðaláfrýjanda í Hólanesi hf. þá um

sumarið og fengið hlutabréf í Útgerðarfélagi Höfðakaupstaðar hf. með í kaupunum, en síðargreind bréf hafi verið verðlítill eða verðlaus með öllu. Hins vegar hafi dregist að hann greiddi aðaláfrýjanda kaupverðið, 150.000,00 krónur, þar til í janúar 1979. Aðaláfrýjandi kveðst hafa lánað gagnáfrýjanda hlutabréfin til þess að hann hefði sterkari aðstöðu á hluthafafundi. Jafnframt segir aðaláfrýjandi að komið hafi til tals að hann seldi gagnáfrýjanda bréfin fyrir a.m.k. 300.000,00 krónur.

Ekki er vefengt að aðaláfrýjandi var eigandi hlutabréfanna í Hólanesi hf. og hefur talið þau fram til skatts sem sína eign a.m.k. frá árslokum 1975. Gagnáfrýjanda hefur ekki tekist að sanna að kaupsamningur hafi stofnast um hlutabréfin. Aðrar málsástæður leiða ekki til annarrar niðurstöðu.

Verður því að taka til greina kröfur aðaláfrýjanda um viðurkenningu eignarréttar hans á hlutafjáreign þeirri sem mál þetta varðar.

Rétt þykir að málskostnaður í héraði falli niður.

Gagnáfrýjandi greiði aðaláfrýjanda 80.000,00 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð:

Viðurkenndur er eignarréttur aðaláfrýjanda, Björns Páls-sonar, að hlutafé í Hólanesi hf., samtals að fjárhæð 313.200,00 krónur, sem kemur í stað handhafahlutabréfa nr. 101-125 og 164-167 í Hólanesi hf., hverju að nafnverði 1.000,00 krónur.

Málskostnaður í héraði fellur niður. Gagnáfrýjandi greiði aðaláfrýjanda 80.000,00 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti.

Dómi þessum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur aukadómpings Austur-Húnavatnssýslu 12. júní 1987.

Mál þetta, sem tekið var til dóms að loknum munnlegum málflutningi þann 5. júní sl., er höfðað hér fyrir dómi með stefnu birtri þann 20. jan. 1986 og þingfestri þann 31. jan. 1986 af Birni Pálsyni, fyrrverandi þingmanni, Ytri-Löngumýri, Svínavatnshreppi, Austur-Húnavatnssýslu, á hendur Adolf Berndsen, nnr. 0084-9071, Höfðaborg, Skagaströnd, Austur-Húnavatnssýslu.

Dómkröfur stefnanda eru þessar:

Að viðurkennt verði með dómi að stefnandi sé réttur eigandi að eftirtöldum hlutabréfum:

A. Handhafahlutabréf nr. 101-125 og 164-167 í Hólanesi hf., hvert að upphaflegu nafnverði kr. 1.000,00, eða hlutabréf gefin út til jöfnunar eða á annan hátt í stað þeirra.

B. Hlutabréf í Útgerðarfélagi Höfðakaupstaðar nr. 111 og 112, hvort að nafnverði kr. 1.000,00, eða hlutabréf gefin út til jöfnunar eða á annan hátt í stað þeirra. Þá er krafist málskostnaðar úr hendi stefnda að mati aukadómþingsins.

Stefndi gerir þessar dómkröfur:

Að dómkröfum stefnanda verði hrundið og stefndi verði sýknaður.

Málavexti kveður stefnandi þá að hann sé eigandi umstefndra hlutabréfa og hafi hann lánað stefnda hlutabréfin sumarið 1977 vegna funda í viðkomandi hlutafélögum. Hafi komið til tals að stefnandi seldi stefnda bréfin, en af því hafi ekki orðið. Stefndi hafi hins vegar neitað að skila hlutabréfunum.

Í aðilaskýrslu er stefnandi gaf fyrir aukadómþingi Austur-Húnavatns-sýslu þann 4. apríl 1986 kvaðst hann ekki hafa álitnið sig selja stefnda hlutabréfin heldur lánað honum þau til þess að stefndi hefði sterkari stöðu á tilteknum hluthafafundi, en ekki til þess að stefndi mætti fyrir hönd stefnanda. Kvað stefnandi samningaviðræður varðandi kaup á bréfunum ekki hafa komist í gang, en stefnandi kvað sig hafa nefnt töluna kr. 300.000,00 sem það verð sem hann þyrfti að fá fyrir bréfin til þess að sleppa skaðlaust. Stefndi kvaðst ekki hafa fengið formlegt tilboð í hlutabréfin fyrr en hann fékk senda ávísun að fjárhæð kr. 150.000,00, sbr. dskj. nr. 15, þann 30. janúar 1979. Stefndi kvað stefnda síðan hafa hitt sig á samkomu nokkru síðar eða 1 til 2 árum eftir að stefndi lánaði stefnda bréfin og hafi stefndi rætt við sig um að heimsækja sig í þeim tilgangi, að stefnanda skildist, að ræða nánar um afdrif bréfanna. Hafi stefndi endursent stefnda ávísunina með bréfi dags. 9. feb. 1979, sbr. dskj. nr. 3. Stefndi hafi hitt stefnanda heima á Löngumýri nokkru eftir að stefndi endursendi ávísunina og hafi stefndi þá óskað eftir því að fá bréfin. Stefndi kvaðst hafa skilið málflutning stefnda þannig að hann hafi endurvakið sitt upphaflega tilboð, kr. 150.000,00. Eftir þetta telur stefndi sig hafa leitað til framkvæmdastjóra Hólaness hf. og óskað eftir því að hlutabréfin yrðu skráð aftur á sitt nafn, en stefndi kveður stefnda þá hafa verið formann stjórnar eða í stjórninni og hafi framkvæmdastjóri Hólaness hf. ekki viljað gera það. Stefndi kvaðst ekki hafa talið sig þurfa að ræða við stefnda um hlutabréfin er þeir hittust á fyrrnefndri samkomu og þess vegna hafi engar

viðræður átt sér stað. Stefnandi kvaðst aðspurður ætíð hafa talið bréfin fram til skatts sem eign sína.

Stefndi hefur skýrt svo frá að í maí/júní 1977 hafi stefnandi verið á ferð á Skagaströnd og hitt þá stefnda að máli. Hlutabréf í hf. Hólanesi hafi borist í tal og stefndi falast eftir hlutabréfum stefnanda í félaginu. Taldi stefndi að stefnandi hefði tekið því vel en ekki hafi verið gengið frá kaupum, m.a. vegna þess að stefnandi hafi eigi haft hlutabréfin meðferðis. Síðar á sama ári (1977) hafi stefndi heimsótt stefnanda; hafi þá tekist kaup með aðilum málsins á þann veg að stefndi keypti hlutabréf stefnanda í Hólanesi hf. og fengi stefndi hlutabréf í Útgerðarfélagi Höfðakaupstaðar hf. með í kaupunum, enda munu þau hlutabréf hafa verið verðlaus með öllu. Hafi kaupverð bréfanna verið umsamið kr. 150.000,00 og mætti það greiðast við hentugleika. Greiðsla umsamins kaupverðs var innt af hendi með ávísun kr. 150.000,00, útg. 30/1 1979, sbr. dskj. nr. 15. Með nefndri ávísun sendi stefndi stefnanda bréf dags. 30/1 1979 þar sem hann biður stefnanda afsökunar á því hve dregist hafi að senda honum greiðsluna. Einnig segist stefndi ætla að telja hlutabréfin fram til skatts á því ári. Stefnandi kveður síðan stefnanda hafa endursent nefnda ávísun með svarbréfi þann 9. feb. 1979, sbr. dskj. nr. 3, en þar skrifar stefnandi m.a.: „Nú er verðgildi krónunnar allt að því þrisvar sinnum lægra en þegar ég léði þér bréfin. Ég vil því eigi selja þau nú fyrir 150 þús.“ Stefnandi kveðst síðan þegar hafa haft samband við stefnanda og tjáð honum að kaupin stæðu, enda væri stefndi reiðubúinn til þess að greiða vexti til viðbótar kaupverði. Kvað stefndi málum þannig komið að ógerlegt væri að rifta kaupum vegna ráðstafana er hann hefði gert. Taldi stefndi að mál þetta væri niður fallið og kaupin stæðu en stefnandi hafi ætlað sér að neita viðtöku kaupverðinu. Hinn 15. nóv. 1983 hafi stefnda svo borist bréf lögmanns stefnanda þar sem krafist er afhendingar á hinum seldu hlutabréfum, sbr. dskj. nr. 8. Bréfi lögmanns stefnanda var svarað með bréfi lögmanns stefnda dags. 16. des. 1983, dskj. nr. 9, þar sem afhendingarkröfu stefnanda var hafnað. Hafi þessu bréfi, dags. 16.12.83, frá lögmanni stefnda til lögmanns stefnanda aldrei verið svarað.

Í aðilaskýrslu er stefndi gaf fyrir aukadómþingi Austur-Húnavatnssýslu þann 4. apríl 1986 kvaðst hann, er hann fékk hlutabréfin í hendur sumarið 1977, hafa bundist fastmælum við stefnanda um að kaupa bréfin af stefnanda fyrir kr. 150.000,00. Jafnframt benti stefndi á að hann hefði dvalið í góðu yfirlæti í rúman einn klukkutíma á heimili stefnanda og mótmælti því er fram kom í málsskjölum stefnanda varðandi það að stefnandi hefði eigi haft nægan tíma til að rita umboð ef um það hefði verið að ræða. Stefnandi bar það einnig að er þeir stefnandi kvöddust hafi stefnandi sagt svohljóðandi við sig: „Þú sendir mér bara greiðsluna góði við hentug-

leika.“ Stefndi kvaðst aðspurður um tilraunir til greiðslu fyrir bréfin, að frátalinni ávísuninni kr. 150.000,00 skv. dskj. nr. 15, ekki hafa gert tilraun til að greiða bréfin nema í eitt skipti, 3 - 4 vikum eftir að hann móttók bréf stefnanda, sbr. dskj. nr. 3, en þá hafi stefndi farið fram á Ytri-Löngumýri gagngert til að bjóða fram greiðslu fyrir bréfin auk viðbótargreiðslu vegna þess hve langur tími var liðinn frá móttöku bréfanna. Stefndi kvað sig nú reiðubúinn til þess að standa við kaupin og greiða fyrir bréfin miðað við upphaflegt kaupverð með hæstu lögleyfðu vöxtum. Stefndi taldi sig þannig hafa keypt bréfin, en ekki vera með þau í láni og vitnaði í framlögð skjöl. Stefndi kvað sig í febrúar 1978 hafa framvísað gömlu hlutabréfunum við útgáfu jöfnunarhlutabréfa og hafi hann fengið jöfnunarhlutabréfin skráð á sitt nafn. Stefndi kvaðst ekki hafa tilkynnt útgáfu jöfnunarhlutabréfanna og ógildingu gömlu hlutabréfanna enda teldi hann það óþarft. Stefndi kvað sig sjálfan hafa talið bréfin fram til skatts frá og með árinu 1979. Stefndi tók fram að á þeim árum er hann fékk bréfin í hendur hafi verið miklir rekstrarerfiðleikar hjá Hólanesi hf., því hafi umsamið verð miðast við það. Einnig kvað stefndi það ekki hafa komið til tals, er hann tók við bréfunum úr hendi stefnanda, að hann færi með hluti stefnanda í umboði hans á aðalfundi, enda hefði stefndi ekki óskað þess og hefði þá nægt að fá skriflegt umboð.

Kröfur stefnanda eru byggðar á því að hann sé eigandi og hafi afhent stefnda nefnd hlutabréf til láns til nota á fundi í Hólanesi hf. sumarið 1977. Hlutabréf þessi hafi stefnandi keypt af Bergi Lárussyni, þáverandi forstjóra Hólaness hf., þann 13.1. 1963 skv. dskj. nr. 6. Stefnandi hafi því verið eigandi nefndra hlutabréfa og sé það enn. Þótt stefndi hafi frá upphafi, þ.e. frá sumrinu 1977, falast eftir bréfunum og stefnandi hafi nefnt ákveðna upphæð í því sambandi hafi aldrei komist á bindandi kaupsamningur um nefnd hlutabréf milli aðila. Stefnandi hafi ætíð talið hlutabréfin fram til skatts, sbr. dskj. nr. 20 - 29. Stefndi hafi hins vegar eigi talið þau fram á skattskýrslu fyrr en frá árinu 1979.

Málssókn stefnanda er reist á grunnreglum laga um að hver maður eigi rétt til að heimta til baka eigur sínar er léðar eru og á ákvæðum samningalaga, kaupabálki Jónsbókar og þjófabálki. Stefnandi hefur jafnframt haldið því fram að ef stefndi hefði haft mikinn hug á því að greiða hlutabréfin hefði hann getað deponerað greiðslu; hann hafi ekki gert það þegar verðbólgan var 60% - 70% árið 1977. Líta verði svo á að bréf stefnda, dskj. nr. 11, sé tilboð sem stefnandi hafnar. Óumdeilt hafi verið að stefndi hafi notað bréfin til atkvæðagreiðslu á fundum í Hólanesi hf. Eina skiptið sem boðin sé greiðsla fyrir bréfin hafi verið í febrúar 1979 er stefndi sendi ávísunina. Tilboð sé löngu fallið niður á þeim tíma. Í fyrsta lagi telur stefnandi það ljóst að bréfin hafi upphaflega verið afhent að láni en ekki til

kaups, en þótt svo hefði verið væri tilboð fallið niður. Í öðru lagi telur stefnandi þá spurningu vakna hvort stefnandi hafi misst rétt vegna tómlætis. Það sé eingöngu skv. hefðarlögum sem eignarréttur getur yfirfærst vegna tómlætis. Stefnandi hafi haft uppi mótmæli í bréfi 9.2. 1979, dskj. nr. 3. Í þriðja lagi sé spurning um sönnunarbyrði. Stefndi hafi sönnunarbyrði skv. ísl. rétti um það hvort kaup hafi tekist. Reglur um viðskiptabréf skipti hér ekki máli, þar sem ekki er um grandlausan þriðja aðila að ræða.

Sýknukrafa stefnda er byggð á því að kaup hafi tekist með aðilum um hin afhentu hlutabréf við ákveðnu kaupverði sem greiðast átti við hentugleika. Hafi stefndi alla tíð haldið fast við kaupin og reynt að efna greiðsluskyldur sínar skv. kaupsamningi en seljandi hafi færst undan viðtöku kaupverðs með og án vaxta. Stefnandi hafi í bréfi 9.2. 1979 til stefnda skrifað að hann (stefnandi) vilji eigi selja bréfin *nú* fyrir kr. 150 þús. þar sem verðgildi krónunnar hafi minnkað síðan stefndi fékk bréfin afhent, og telur stefndi að þar sé um tilraun til riftunar á kaupum aðila að ræða. Handhafa-hlutabréf séu sönnun á tilteknum eignarréttindum samkvæmt bréfunum og handhafi slíkra bréfa getur ekki haft sönnunarbyrði fyrir handhöfn, heldur sá sem rengir eignina á bréfunum. Og hlýtur sönnunarbyrðin því að liggja hjá stefnanda. Stefndi hefur bent á að skv. ummælum stefnanda fyrir rétti hafi hagur Hólaness hf. batnað nokkru eftir að kaup voru gerð og hafi það verið ástæða þess að kaupin voru dregin til baka. Seljanda hafi mátt vera ljóst að þegar hann afhenti bréfin gegn greiðslu eða án hafi stefndi eignast bréfin. Stefndi telur að málið velti á

- a) sönnun um það hvort kaup hafi átt sér stað,
- b) gildi viðskiptabréfa.

Stefnandi hafi haldið því fram að stefndi hafi sönnunarbyrði. Sönnunarbyrðin hljóti að liggja hjá stefnanda og ráði úrslitum að um viðskiptabréf sé að ræða en ekki önnur réttindi. Auk þessara ástæðna er bent á tómlæti af hálfu stefnanda. Kaupin hafi verið gerð árið 1977. Stefna var þingfest árið 1986. Stefndi sé búinn að ráðstafa upphaflegu bréfunum og séu þau eigi lengur í gildi. Stefndi hefur reist dómkröfur sínar á l. nr. 39/1922 um lausafjárkaup, almennum reglum um viðskiptabréf svo og ákvæðum samningalaga. Sérstaklega hefur stefndi vitnað í 28. gr. 1. og 2. mgr. kpl.

Óumdeilt er að stefnandi afhenti stefnda hin umdeildu hlutabréf sumarið 1977. Einnig er óumdeilt að aðilar hafi rætt um verð á bréfunum eða þannig að stefnandi heldur því fram að hann hafi nefnt töluna kr. 300.000,00 til að sleppa skaðlaus, en stefndi hefur nefnt fjárhæðina kr. 150.000,00 sem umsamda fjárhæð. Stefndi telur fram sem eign á skattaskýrslu í fyrsta sinn árið 1979 hin umstefndu hlutabréf. Stefnandi hefur allar götur síðan 1977 talið hin umstefndu hlutabréf sem eign sína fram til skatts. Það er einnig fram komið að stefnandi hafi ekki afhent stefnda

bréfin til þess að mæta fyrir hönd stefnanda á fundinn í félaginu. Fram er einnig komið að ekki voru rædd nein tímamörk við afhendingu bréfanna. Fram er komið að stefndi sendir ávísun að fjárhæð kr. 150.000,00 þann 31. janúar 1979 til stefnanda ásamt bréfi þar sem því er lýst yfir að greiðslan sé vegna hlutabréfa í Hólanesi hf. Einnig er beðist afsökunar á því hve lengi hafi dregist að senda greiðsluna. Stefnandi endursendir ávísunina með bréfi dags. 09.02. 1979, þar sem stefnandi kveðst eigi hafa búist við að stefndi borgaði fyrir bréfin, enda hafi það verið óákveðið frá hendi stefnanda hvort stefnandi lánaði bréfin vegna atkvæðagreiðslu eða seldi þau. Síðan lýsir stefnandi því í bréfinu að verðgildi krónunnar sé orðið allt annað og vilji hann ekki selja bréfin nú. Fram er komið að stefndi sýnir stjórn Hólaness hf. þann 19. febrúar 1978 hlutabréf að upphæð kr. 29.000,00 vegna útgáfu nýrra bréfa sem voru í eigu Björns Pálssonar eins og segir í yfirlýsingu frá framkvæmdastjóra Hólaness hf. þann 26. september 1983, dskj. nr. 7. Fram er komið að stefndi hafi einu sinni eftir að hann sendi stefnanda ávísunina, um þrem til fjórum vikum síðar, boðið fram greiðslu fyrir bréfin auk viðbótargreiðslu. Fram er einnig komið að stefnandi hafi reynt að fá bréfin skráð aftur á sitt nafn, en þáverandi framkvæmdastjóri Hólaness hf. hafi ekki talið sér það fært, sbr. dskj. nr. 7; er þeirri staðhæfingu ómótmælt. Af framlögðum skjölum má ráða að stefnandi hafi leitað til lögmanna á árinu 1983 og óskað aðstoðar við endurheimtu bréfanna.

Samkvæmt dskj. nr. 7, bréfi (yfirlýsingu) þáverandi framkv.stj. Hólaness hf. til stefnanda dags. 26. sept. 1983, er því lýst að stefndi hafi þann 19. febrúar 1978 afhent hlutabréf að fjárhæð kr. 29.000,00 til Hólaness hf. vegna útgáfu nýrra bréfa, sem voru í eigu Björns Pálssonar. Síðan segir í yfirlýsingunni að stefndi hafi fengið afhent ný bréf að upphæð gkr. 29.000 og jöfnunarbréf að upphæð gkr. 75.400.

Niðurstaða.

Þegar atferli aðila er virt, og með hliðsjón af gögnum málsins, verður að líta svo á að stefndi, sem hefur haldið því fram að bindandi samningur um kaup hans á hinum umstefndu hlutabréfum hafi stofnast milli aðila, hafi ekki sýnt nægilega fram á að hann hafi mátt treysta athöfnum og yfirlýsingum stefnanda á þann veg að slíkur bindandi kaupsamningur hafi stofnast með aðilum. Orðalag stefnanda í dskj. nr. 15: „Nú er verðgildi krónunnar allt að því þrisvar sinnum lægra en þegar ég léði þér bréfin. Ég vil því eigi selja þau nú fyrir 150 þús.“ — verður ekki talið sanna ótvírætt að stefnandi hafi þegar verið búinn að gera samning um sölu bréfanna til stefnda. Má allt eins túlka það á þann veg að stefnandi hafi talið sig vera reiðubúinn fram að þeim tíma er bréfið er ritað til þess að selja stefnda hlutabréfin, ef semdist með aðilum um söluverð. Hins vegar verður

að telja að stofnast hafi upphaflega ótímabundinn afnotasamningur með aðilum um nefnd hlutabréf með afhendingargerningi stefnanda. Með því að afhenda stefnda bréfin, sem voru handhafabréf, en venjulega eru öll eignarráð slíkra bréfa bundin við handhöfn þeirra, án þess að tilgreina skýrt tímamörk afnotasamnings þessa milli aðila, og með því að ræða hugsanlega sölu bréfanna til stefnda jafnframt því að tilgreina ekki á nokkurn hátt takmarkanir á afnotum stefnda af bréfum þessum, þar á meðal við útgáfu jöfnunarhlutabréfa, verður að líta svo á að stefnandi hafi þannig vakið vonir með stefnda um að af kaupum þess síðarnefnda á bréfunum gæti orðið og að stefndi hafi mátt treysta því að hann ætti kauprétt að bréfum þessum. Verður því að álíta að stefndi hafi mátt líta svo á að stefnandi hafi veitt sér slík óbein eignarréttindi yfir bréfunum að jafna mætti til samnings aðila um kauprétt stefnda að bréfunum. Þar sem nú hefur verið litið svo á að stefndi hafi ekki öðlast bein eignarréttindi að hinum upphaflega umstefndu handhafabréfum, verður að líta svo á að stefnandi glati ekki frekari réttindum við útgáfu jöfnunarhlutabréfa er koma alfarið og að öllu leyti í stað hinna upphaflegu handhafabréfa er voru ógilt við útgáfu jöfnunarhlutabréfanna og það eins þótt nýju hlutabréfin hafi verið gefin út á nafn stefnda og skráð á hans nafn hjá stjórn hlutafélagsins. Niðurstaðan verður því sú að kröfur stefnanda verða teknar til greina með þeim takmörkunum á eignarréttindum stefnanda er leiða af kauprétti þeim er stefndi hefur öðlast að hinum umstefndu hlutabréfum. Þar sem ekki verða gefnar nema almennar reglur um framkvæmd kaupréttar og ekki verður leitt af samskiptum aðila hvernig beita beri slíkum kauprétti verður að telja að kaupréttur sá er stefndi hefur nú öðlast að hinum umstefndu hlutabréfum sé fólgin í því að stefndi eigi rétt á því að kaupa hin umstefndu hlutabréf af stefnanda og þá eðli málsins samkvæmt á því verði er sanngjarnt má teljast eftir mati þá er kaup eiga sér stað. Kaupréttur sá er stefndi hefur í hinum umstefndu bréfum nær eigi til þess að hafa hlutabréfin í vörslum sínum þar sem telja verður að hinum upphaflega ótímabundna afnotasamningi hafi verið sagt upp af hálfu stefnanda með ritun bréfsins þann 09.02. 1979 til stefnda.

Samkvæmt þessu verður fallist á kröfur stefnanda með þeim takmörkunum er leiða af kauprétti þeim er stefndi hefur öðlast og að framan greinir, en rétt þykir að málskostnaður falli niður.

Sverrir Friðriksson, fulltrúi sýslumanns Húnavatnssýslu, kvað upp dóm þennan.

D ó m s o r ð:

Eignarréttur stefnanda, Björns Pálssonar, að eftirtöldum hlutabréfum er viðurkenndur:

A: Handhafahlutabréf nr. 101-125 og 164-167 í Hólanesi hf., hvert að upphaflegu nafnverði kr. 1.000,00, eða hlutabréf gefin út til jöfnunar eða á annan hátt í stað þeirra.

B: Hlutabréf í Útgerðarfélagi Höfðakaupstaðar nr. 111 og 112, hvort að nafnverði kr. 1.000,00, eða hlutabréf gefin út til jöfnunar eða á annan hátt í stað þeirra.

Stefndi, Adolf Jakob Berndsen, hefur eignast kauprétt að ofangreindum hlutabréfum stefnanda á matsverði.

Málskostnaður fellur niður.

Fimmtudaginn 23. febrúar 1989.

Nr. 182/1987. **Birgir Páll Jónsson**

(Leó E. Löve hdl.)

gegn

Gjaldheimtunni í Reykjavík

(Hjörleifur Kvaran hdl.)

Skattar. Synjað um lögtak. Söluhagnaður lausafjár. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðmundur Jónsson, Benedikt Blöndal, Bjarni K. Bjarnason, Guðrún Erlendsdóttir og Haraldur Henrysson.

Áfrýjandi skaut máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 1. júní 1987. Krefst hann þess aðallega að hinum áfrýjaða úrskurði verði hrundið og synjað verði um lögtak. Til vara krefst hann þess að synjað verði um lögtak vegna tekjuársins 1982 (gjaldársins 1983). Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefnda hafði gagnáfrýjað málinu með stefnu 12. október 1987. Við munnlegan málflutning fyrir Hæstarétti lýsti lögmaður stefndu yfir því að fallið væri frá gagnáfrýjun. Dómkröfur stefndu eru þær að hinn áfrýjaði úrskurður verði staðfestur og að henni verði dæmdur málskostnaður fyrir Hæstarétti.